

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn.zm.), zwanej dalej ustawą, rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Uznanie za rezerwat przyrody następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem (art. 13 ust. 3 ustawy).

Fragment lasu sosnowego z domieszką lasu mieszanego wraz z pobocznymi drogi gruntowej zlokalizowany na działkach ewidencyjnych nr: 19/31, 19/45 i 19/44 oraz częściach działek ewidencyjnych nr: 19/81, 19/82, 19/70, 19/41 obręb Kamionek, gm. Gogolin (zgodnie z punktami załamania zamieszczonymi w załączniku nr 1 do ww. zarządzenia), uznany niniejszym zarządzeniem za rezerwat przyrody „Gogolińskie Gniewosze”, jest siedliskiem populacji liczącej około 150 osobników gniewosza plamistego *Coronella austriaca*, tj. gatunku objętego ochroną ścisłą, wymagającego ochrony czynnej na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. poz. 2183, z późn. zm.), ujętego w Czerwonej księdze zwierząt (kat. VU- gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie) oraz zamieszczonego na Czerwonej liście kręgowców (płazy *Amphibia*, gady *Reptilia*, ptaki *Aves*, ssaki *Mammalia*) województwa opolskiego (kat. CR- skrajnie zagrożony).

Z dostępnych danych literaturowych wynika, że populacja gniewosza występująca na tym stanowisku stwierdzona została po raz pierwszy w 2014 r. i jest jedną z najliczniejszych rozpoznanych populacji tego gatunku w Polsce (TH Natrix, Kolanek A. i in. 2021 r.). Powyższe dane potwierdziły wyniki monitoringu przeprowadzone w 2021 r. w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (Państwowy Monitoringu Środowiska - Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych. 2021 r.). Inne znane z terenu kraju populacje są mniej liczne, dla przykładu populacja gniewosza na krakowskim Zakrzówku to 40 osobników (Bury S., Zajac B., Heise W., Banach S., Solecki A., Bury A., Lisicka M in., *Występowanie gniewosza plamistego Coronella austriaca w Krakowie*, 2016 r.) i jest zaliczana do populacji o dużej liczebności. Innym przykładem jest populacja w Pienińskim Parku Narodowym, gdzie złowiono 33 dorosłe gniewosze na pięciu stanowiskach położonych pomiędzy Czorsztynem a Sromowcami Niżnymi w latach 2000-2006 (Rybacki M., *Rozmieszczenie i status gniewosza plamistego w Pienińskim Parku Narodowym*, 2008r.).

Prowadzone na przedmiotowym terenie, w latach 2014-2020, badania potwierdzały obecność młodych osobników gniewoszy, co świadczy o stabilności tej populacji (Towarzystwo Herpetologiczne NATRIX w latach 2014-2020 w ramach projektu zainicjowanego przez spółkę Górażdże Cement SA Quarry Life Award „Kompleksowa inwentaryzacja herpetofauny terenu Kopalni Wapienia „Górażdże”, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich, jako podstawa przygotowania wytycznych do rekultywacji przyjaznej środowisku”).

Występowaniu populacji gniewoszy na przedmiotowym obszarze, obejmującym zrekultywowane wyrobiska poeksploatacyjne kopalni wapienia sprzyja, a jednocześnie warunkuje charakter siedliska, w skład którego wchodzi dwudziestoletnie bory mieszane świeże (w mniejszym stopniu trzydziestopięcioletnie lasy mieszane świeże i lasy świeże) z przewagą sosny, liczne polany

śródlądne zapewniające odpowiednie nasłonecznienie i bogaty rumoszcz skalny oraz wychodnie skał wapiennych i dwa zbiorniki wodne.

O szczególnych wartościach przyrodniczych tego terenu świadczą stwierdzone tu również stanowiska innych gatunków, tj. żaby zwinki *Rana dalmatina*, która jest najrzadszym gatunkiem płaza w Polsce, traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*, ujętej w Dyrektywie Siedliskowej UE i rzekotki drzewnej *Hyla arborea*, której liczebność w ostatnich latach ulega zmniejszeniu w skali kraju. Niezwykle interesująca jest również entomofauna. Spośród owadów prostoskrzydłych występuje, znany z zaledwie dwu stanowisk w województwie opolskim, umieszczony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Bezkręgowce) z 2004 r. (wyd. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków) z kategorią EN, nadobnik włoski *Calliptamus italicus* oraz inne gatunki prostoskrzydłych, wymienione na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce: siwoszek błękitny *Oedipoda caerulea*, przewężek błękitny *Sphingonotus caeruleus*, napierśnik torfowiskowy *Stethophyma grossum*. Do innych szczególnie interesujących, rzadkich owadów należy modliszka *Mantis religiosa*. Spośród ważek stwierdzono wymienioną na czerwonej liście ważek Polski leciechę małą *Orthetrum coerulescens*. Inne wartości przyrodnicze obszaru, to rzadkie, chronione lub zagrożone gatunki roślin, grzybów, glonów i porostów. Spośród chronionych grzybów stwierdzono smardza stożkowatą *Morchella conica*, a spośród chronionych porostów występuje tu: pawężnica palczasta *Peltigera polydactylon* i pawężnica psia *P. canina*. Spośród chronionych i zagrożonych mchów i glonów wymienić należy takie gatunki jak: krynicznik obskubany *Nitella syncarpa*, mokradłoszka zaostrowana *Calliergonella cuspidata*, ramienica kosmata *Chara hispida*, bagniak wapienny *Philonotis calcarea*.

Uznanie przedmiotowego obszaru za rezerwat przyrody przyczyni się zatem nie tylko do zachowania jednej z najliczniejszych populacji gniewosza plamistego w Polsce, ale pozwoli również na zachowanie siedliska płazów i entomofauny wraz z bogatą mozaiką ekosystemów na tym terenie. Wobec powyższego, analizując zasięg występowania stanowisk gniewosza plamistego i niezbędnego mu do życia siedliska, granice rezerwatu wyznaczono w sposób określony w załącznikach: nr 1 i nr 2 do zarządzenia.

Szczególne wartości przyrodnicze przedmiotowego obszaru uzasadniają potrzebę uznania za rezerwat przyrody potwierdziły wyniki prac grupy ekspertów, w tym z dziedziny nauk biologicznych, prowadzonych w latach 2021-2022 (*Ekspertyza Kierunków Rozwoju Sieci Opolskich Rezerwatów Przyrody*, Badora K., Hebda G., Nowak A., Sierakowski M., Wróbel R.). Zespół ekspertów, kierując się wypracowanymi wskaźnikami oceny walorów przyrodniczych (wskaźnik faunistyczny, wskaźnik ekosystemowy, unikatowość waloru, potrzeba podjęcia działań ochronnych) uznał, że obszar ten stanowi wyjątkową w skali kraju ostoję różnorodności biologicznej i zasługuje na ochronę w randze rezerwatu przyrody. W pracach nad uznaniem przedmiotowego obszaru za rezerwat przyrody brali udział pracownicy Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach oraz Nadleśnictwa Strzelce Opolskie.

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach, w oparciu o stanowisko Nadleśniczego Nadleśnictwa Strzelce Opolskie, pozytywnie zaopiniował propozycję utworzenia przedmiotowego rezerwatu przyrody (pismo nr ZO.7212.7.2022 z 8.08.2022r.).

Projekt zarządzenia był przedmiotem obrad Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Opolu, która na posiedzeniu w dniu 8 grudnia 2022 r. pozytywnie go zaopiniowała.

Niniejszy akt prawny został przedłożony do uzgodnienia z Wojewodą Opolskim na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r. poz. 135 z późn. zm.).

Zarządzenie pociąga za sobą skutki finansowe w budżecie państwa w części, której dysponentem jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu, w szacowanej kwocie ok. 4500 zł na oznakowanie rezerwatu tablicami informującymi o nazwie formy ochrony przyrody. W

perspektywie kolejnych pięciu lat od momentu jego ustanowienia, sprawujący nadzór zobowiązany jest do sporządzenia projektu planu ochrony dla rezerwatu (w ramach prac bieżących przez pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu lub, w przypadku pozyskania środków z budżetu państwa albo ze środków zewnętrznych, z tych źródeł).

Alicja Majewska
Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Opolu
/ – podpisany cyfrowo/